

Lukács Józsefné: A részképességek játékos fejlesztése az óvodában – ősz, tél, tavasz

Flaccus Kiadó, 2019.

Géczy Anett

g.anett1989@gmail.com

SZKTT Szatymazi Barackvirág Óvoda, óvodapedagógus

SZTE JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet

A játék az a cselekvés, mely – másfél-két éves kortól kezdődően egészen az óvodáskor végéig – a gyermekek fő tevékenysége (Kovács és Bakosi, 2005). Játékon keresztül van a gyermeknek lehetősége az őt körülvevő világot feltérképezni, megtapasztalni. E tevékenység során a gyermek észrevétlenül fejlődik, azok a hátrányok, melyekkel küzd (legyen az pszichés, szociális, fejlettségbeli) csökkennek. Miért is fontos a játéknak ez a láthatatlan, hátránykompenzáló tulajdonsága?

A különböző részképesség-zavarok, a fejlődésben megmutatkozó elmaradások nem csupán egyéni szinten jelennek meg az óvodáskor végére, hanem a gyermekek közti fejlődésbeli eltérések is mélyülnek, és ezáltal nagyban kihatnak a gyermekcsoportra. Kutatások bizonyítják, hogy ezek a gyermekek közti szakadékok később, az iskolai tanulmányok előrehaladtával csak növekednek (Nagy, Józsa, Vidákovich és Fazekasné, 2004). Az iskolai motiválatlanság és a kudarcok elkerülése végett kiemelten fontos az óvodai prevenció és a pedagógusok segítő, fejlesztő attitűdje (Fábián, 2020).

A *részképességek játékos fejlesztése az óvodában* című könyvsorozat (1. ábra) ezt az űrt hivatott betölteni.

A három kiadvány ősztől tavaszig nyújt ötleteket részképesség-területenként. Lukács Józsefné (2019, 2020) úgy írta meg ezeket a szakkönyveket, hogy az óvodapedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztők vagy akár a pedagógushallgatók ezt fellapozván könnyen tallózhassanak a különböző témakörök között, s egyszerűen be tudják illeszteni azokat az aktuális környezeti témába, egyszersmind segítve ezek feldolgozását. A játékok részképesség-területenként, koncentrikusan haladva, a környezeti témák alá vannak besorolva. Ezáltal az óvodapedagógusok részképesség-területenként tudják a heti vagy napi fejlesztő játékokat beépíteni a csoport életébe, vagy aszerint, hogy egy-egy gyermeknek milyen területen lenne szüksége fejlesztésre (Lukács, 2019, 2020).

1. ábra: Lukács Józsefné: A részképességek játékos fejlesztése az óvodában című könyvsorozat ősz, tél és tavasz köteteinek borítói¹

A fejlesztő játékok az alábbi részképességek alá vannak felsorakoztatva:

- A nagymozgások fejlesztése (járás, futás, ugrás, csúszás, kúszás, mászás, egyensúlyozás, szem-kéz koordináció, szem-láb koordináció, finommotorika).
- A testséma fejlesztése.
- A téri tájékozódás fejlesztése.
- A vizuális észlelés fejlesztése (szemfixáció, a szemmozgás tudatos kontrolljának erősítése, alak-forma és szín-méret észlelés, alak-háttér észlelés, Gestalt-látás, az azonosság-különbözőség észlelése, vizuális időrendiség, vizuális ritmus).
- Auditív észlelés.
- A taktilis észlelés fejlesztése.
- A keresztcsatornák fejlesztése.
- Az időészlelés fejlesztése.
- A figyelem fejlesztése (vizuális figyelem, auditív figyelem).
- Az emlékezet fejlesztése (vizuális emlékezet, auditív emlékezet, ritmikus emlékezet (Lukács, 2019, 2020).

A könyv szerzője hangsúlyozza, hogy egy-egy játék nem csupán egy területen alkalmazható, más területeket is fejleszthet (Lukács, 2019).

Érdekes közelebbről is megvizsgáljunk például a vizuális észlelés területét. Ennek az éretlen működése azt eredményezheti, hogy az írás-olvasás tanulás során problémák jelentkezhetnek a betűk felismerése, azonosítása, megkülönböztetése esetében (Vörös,

¹ Flaccus Kiadó weboldala, <https://www.flaccus.hu/ovodapedagogia-161/a-reszkepesssegek-jatekos-fejlesztese-766> (2022.07.06.)

2020). A legintenzívebb és legszenzitívebb fejlődési szakasz az 5–7 éves kor (*Porkolábné, 2002*). Amennyiben a gyermeknél részképesség-gyengeségről beszélhetünk a vizuális percepció tekintetében, Lukács Józsefné szerint (2020) a következő jelekre kell figyel-nünk: a gyermek keveri, nehezen különbözteti meg a formákat, problémás számára a nagyságok differenciálása, a színek azonosítása és az irányok meghatározása. A sor-rendiség követésénél nehezen tudja meghatározni az egymás után következő elemeket, a formaészlelés során pedig fejletlen a lényegi jegyek felismerése. A rész és egész közti viszonyok észlelése bizonytalan, a gyermek vizuális emlékezete gyenge. A csoporto-sítással kapcsolatos feladatok alkalmával megadott szempont szerint nehezen rendez halmazokba, esetleg a több szempont szerinti halmazba rendezés kapcsán bizonytalan (*Lukács, 2020*).

Az általam bemutatott kiadványban (*Lukács, 2020*) a szerző a vizuális észlelés fej-lesztésére a Madarak és fák témahét kapcsán a következő ötleteket javasolja:

„Szemfixáció: Hol a kijárat az erdőből? A gyerekek körben állnak. Egy gyerek kimegy a teremből, a többiekkel pedig megbeszéljük, hogy melyik két gyermeknél lesz az erdei kijárat. A gyerekek feladata, hogy a bejövő társuk szemébe mélyen belenézve, vagy elutasí-tóan nézzenek vagy hívogatóan. A tekintetből kell a gyerekeknek kitalálnia, hol a kijárat” (*Lukács, 2020. 209. o.*).

„Szemmozgás tudatos kontrolljának erősítése: Mutatoujjunk a madárka, amit fel, le jobbra, balra, körbe mozgatunk. A gyerekek feladata, hogy kövessék a szemükkel” (*Lukács, 2020. 209. o.*).

„Alak-forma-szín-méret észlelés: Fészekformálás: A gyerekek egymás mellett az olda-lukon fekvő emelt karokkal, a mellettük lévő társak kezét megfogva testüket begörbítve körformát (fészket) alkotnak” (*Lukács, 2020. 209. o.*).

„Alak-háttér észlelés: Hová bújt a kismadár? Firkák között kell megtalálnia és kiszí-neznie a kismadarat” (*Lukács, 2020. 210. o.*).

„Gestalt-látás: Fejezd be! Madárrajz befejezése” (*Lukács, 2020. 210. o.*).

„Azonosság, különbözőség észlelése: Melyik más, mint a többi? A gyerekek a madarak között bekarikázzák azt, amelyik nem olyan, mint a többi” (*Lukács, 2020. 211. o.*).

„Vizuális időrendiség: Rakd ki! Képek alapján elmesélt történet időrendileg helyes kira-kása” (*Lukács, 2019. 211. o.*).

„Vizuális ritmus: Madarakat ábrázoló képek ritmikus folytatása” (*Lukács, 2020. 211. o.*).

A Lukács Józsefné által írt, *a részképességek játékos fejlesztése az óvodában* című könyvsorozat (2019, 2020) nagymértékben gazdagítja a leendő és gyakorló pedagógu-sok módszertani eszköztárát, támogatja annak megújulását. Mindezt azon a csatornán keresztül teszi, amely az óvodás gyermekek fő tevékenysége, ez pedig a játék.

A pedagógusok, szülők közös célja a gyermekek személyiségének kibontakoztatása, harmonikus fejlesztése, ez pedig az atipikusan fejlődő gyermekek korai felismerésé-vel, kiszűrésével, felzárkóztatásával lehetséges (*Kádár, Hódi és Soós 2021*). Az ehhez készült szakkönyvek, módszertani segédanyagok kínálatában ez a könyv figyelemre méltó kapaszkodót jelenthet.

Irodalom

- Kádár Kitti, Hódi Ágnes és Soós Katalin (2021): A diszlexiára való hajlam kiszűrésének lehetőségei óvodában. *Módszertani Közlemények*, **61.** 2. sz. 153–172.
- Kovács György és Bakosi Éva (2005): *Játék az óvodában*. Didakt Kft., Debrecen.
- Lukács Józsefné (2019): *A részképességek játékos fejlesztése az óvodában. Fejlesztő játékok részképesség területenként – az ŐSZI környezeti témákhoz illeszkedve; a Téli környezeti témákhoz illeszkedve*. Flaccus Kiadó, Debrecen.
- Lukács Józsefné (2020): *A részképességek játékos fejlesztése az óvodában. Fejlesztő játékok részképesség területenként – a TAVASZI környezeti témákhoz illeszkedve*. Flaccus Kiadó, Debrecen.
- Nagy József, Józsa Krisztián, Vidákovich Tibor és Fazekasné Fenyvesi Margit (2004): *Az elemi alapkészségek fejlődése 4–8 éves életkorban*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Porkolábné Dr. Balogh Katalin (2002): A korai prevenciós fejlesztés. In: Martonné Tamás Márta (szerk.): *Fejlesztő pedagógia. A fejlesztés főbb elméletei és gyakorlati eljárásai*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 11–31.
- Vörös Erzsébet (2020): Vizuális differenciálás, Vizuális diszkrimináció. In: Fábíán Ildikó Aranka (szerk.): *Kézikönyv részképesség elmaradásának szűréséhez pedagógusok számára*. Oktatási Hivatal, Budapest. 119–124.